

Ayfer Tunç'un *Kuru Kız* Adlı Romanında Beden Sorunsalı

The Body Problem in Ayfer Tunç's Novel Called *Kuru Kız*

Aslı Soysal Eşitti*

Öz

Beden, kişinin varlığını somut düzleme taşıyarak benlik algısına, kişiliğine ve kim-liğine etki eder ve hem bireysel hem toplumsal yaşamda görünür olmasını sağ-lar. Modern çağda bedenin disipline edilerek ideal ölçülere sahip olmasına büyük önem atfedilir. Bu durumun sonucu olarak bedenin sahip olduğu boy, kilo, yaş, güzellik, fiziksel sağlık durumu vb. özelliklerin idealin dışında kalması, kişilerin bedenleri sebebiyle damgalanarak ötekileştirilmesine ve toplumun dışında bırakıl-masına sebep olur. Ayrıca bedenin kültürel ideallerin dışında sayılabilecek özel-liklere sahip olması -aşırı eksik ya da aşırı fazla- söz konusu bedeni kırıl-gan hâle getirir. Günümüz Türk Edebiyatı'nın önde gelen temsilcilerinden biri olan Ayfer Tunç tarafından kaleme alınan *Kuru Kız*'da beden sorunsalı romanın merkezine yerleştirilmiştir. *Kuru Kız* adlı romanda bedene dair temsile odaklanılan bu çalışmada, "güzellik", "kırıl-ganlık" ve "damga" gibi kavramlar ile beden arasında kurulan ilişkiyi tematik analizle irdeledim. Kadının ailesindeki tüm bireylerin ölümünün ardından damgasının dayattığı yaşamdan kurtulmak üzere harekete geçtiği, bu yeni yaşamında "kırıl-gan", "damgalı" ve "çirkin" addedilen bedeni aracılığıyla değil; kişiliğiyle değer gördüğü bir alanda yaşamaya başlayarak özgürleştiğini ortaya koydum.

Anahtar sözcükler: *Türk romanı, Ayfer Tunç, beden, damga, kırıl-ganlık*

Geliş tarihi (Received): 20.11.2023 Kabul tarihi (Accepted): 20.04.2024

* Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Bilimleri Bölümü, Çanakkale-Türkiye/ Çanakkale Onsekiz Mart University Communication Faculty Communication Sciences Department. asli.soysalesitti@comu.edu.tr. ORCID ID: 0000 00026762 6389

Abstract

The body carries existence of the person to the concrete level, affecting the self-perception, personality and identity of the person, and makes it visible in both individual and social life. In the modern age, great importance is attached to disciplining the body and having ideal measurements. As a result of this situation, body characteristics such as height, weight, age, beauty, and physical health status which fall outside the ideal, cause people to be stigmatized, marginalized, and excluded from society because of their bodies characteristics. In addition, the body's having characteristics that can be considered outside of the cultural ideals - either too lacking or too much - makes the mentioned body more fragile. In *Kuru Kız* named novel, written by Ayfer Tunç, one of the leading representatives of the current Turkish Literature, the body problem is placed at the center of the novel. In this study, which focuses on the representation of the body in the *Kuru Kız* named novel, the relationship between concepts such as "beauty", "fragility" and "stigma" and the body is examined in a multifaceted and in-depth manner through the thematic analysis. I revealed that after the death of all the members of her family, the woman takes action to get rid of the life imposed by her stigma, and in this new life, she is liberated by starting to live in a space where she is valued for her personality, not through her body, which is considered "fragile", "stigmatized" and "ugly".

Keywords: *Turkish novel, Ayfer Tunç, body, stigma, fragility*

Extended summary

The body, which makes the person visible in both individual and social life, makes the person's existence concrete by affecting self-perception, personality and identity. For humans, whose physical, mental and emotional processes are visible through the body, the body is the condition of existence. The body has an impact on emotions, thoughts and self-perception of individuals. The main discussion topic of this study is the representation of the female body. The subject of the body has become an object of research since the 1980s, turning into an element that is discussed, questioned, and thought about. The meaning attributed to the body varies according to societies, and the interaction between the body and society becomes visible in various ways. Individuals are affected by the values attributed to the body by the cultural environment in which they live. The meanings and values attributed to the body become visible as a result of historical, social and cultural constructions.

Literary works are important sources that reveal perspectives of societies on life, experiences and cultural structures. Based on this idea, in the study, a thematic analysis focusing on the body issue was made in the novel *Kuru Kız*, and the prominent body-related themes in *Kuru Kız* were determined. Accordingly, it has been possible to reveal the position of the woman in social life through her body and beauty, made visible through a fragile body due to her body not having idealized features, and being surrounded socially through her stigma-tized body. Body is a form that has direct impact on how people are viewed by society. The structure of modern societies that categorize everyone and everything becomes visible in the novel through the classification made regarding the body of the novel's main character, who is branded as a "kuru kız". In the novel named *Kuru Kız*, it is seen that the woman is subjected to discrimination and insult in private and public spaces due to her

body not conforming to idealized body sizes and beauty standards. In the novel, being extremely tall and extremely thin makes the body of the woman fragile. The woman, who is made visible by society through her body, is forced to experience the dimensions of her body that do not comply with ideal standards as a part of her personality. In the novel, the physical characteristic of the woman, who does not have ideal body proportions, is accepted by society as a prerequisite for her mental activities and causes the woman to be labeled as stupid. The way people around a stigmatized person views affects her sense of trust. The way of others view on a stigmatized person affects the sense of trust of that person. The woman who is branded as a “kuru kız (dry girl) carries this stigma on her for many years and turns the stupidity attributed to her into a performance. However, the woman is a smart person who has the ability to analyze people well, is curious about the world, follows technological developments and uses them. The woman, who patiently carried her physical mark on her for the first forty years of her life, takes action to get rid of the life imposed by her mark after all members of her family die. In her new life, which brings a great change, she becomes liberated by having the opportunity to create a space where she is valued for her personality, not for her body, which is considered “fragile”, “stigmatized” and “ugly”.

Giriş

Beden, insanın dış dünyadaki görünürlüğünü sağlayan, varlığını somut düzleme taşıyan, bireysel olarak benlik algısına, kolektif olarak ise kimliğe etki eden önemli bir unsurdur. “İnsan, bedeniyle görünür, bedeniyle tanınır, bedeniyle yaşar, bedeniyle zaman ve mekân içinde yer alır. Beden benliğin, kişiliğin bir parçasıdır, yeryüzündeki varoluşun koşuludur” (Kanter, 2019: 11). Varoluşun şartı olan beden, kişilerin fiziksel, zihinsel ve duygusal süreçleri üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. “İnsan fiziksel yaşamı ve eylemlerini bedeni aracılığıyla sürdürdüğü gibi, zihinsel ve duygusal yaşamını da bedenindeki fizyolojik olanaklar çerçevesinde var eder. Beden, benlik algısının, kişiliğin ve kimliğin çok önemli bir parçasıdır” (User, 2016: 148). Bireyin dış dünyayla ilişkilerini düzenlemesinde beden oldukça önemli bir yere sahiptir. “Birey sürekli olarak bedeni içinde ve bedeni aracılığıyla yakalandığını, gözlemlendiğini, arzulandığını, reddedildiğini duyumsar” (Corbin, 2022: 11). Beden, bireylerin duygu, düşünce ve benlik algıları üzerinde etkilidir.

Çalışmanın ana tartışma meselesini oluşturan kadın bedeninin temsiline, yüzyıllardır tartışılan bir mesele olduğu görülmektedir. “Yüzyıllar boyunca beden, saklanması, utandırılması gereken, yasaklarla kısıtlanan ve gem vurulan bir tabu olmuştur. Aydınlanma dönemi ile beraberindeki demokratikleşme hareketleriyle birlikte her ne kadar bedene yönelik özgürleşme girişimleri görülsede, moral değerler ve dini inançlar onun özgürleşmesini yine kısıtlamaya devam etmiştir” (İnceoğlu ve Kar, 2016: 11). Köse (2011: 76-77) modern çağda bedenin, tüm yaşamın merkezinde olan “akıl tarafından sürekli denetlenmesi gereken, gölgede bırakılan, lanetlenen, iğdiş edilen, cezalandırılan ve dışlanan ötekilik kategorisi” olmaktan çıkarak “haz ve arzu temelinde kurgulanmış ‘görünür’ dünyanın merkezinde yer alan bireysel var oluşa ilişkin güçlü bir referans” hâline geldiğine dikkat çeker. Bu durum bedenin “doğal ve biyolojik bir durum değil, her bakımdan toplumsal” bir hâle gelmesine, “toplumsal

olarak inşa edilmiş, kendisine güçlü kültürel, toplumsal ve siyasal söylemlerin eşlik ettiği, toplumu oluşturan diğerlerinin bakışında anlam kazanan, elle tutulur maddi bir hakikat(e)” dönüşmesine sebep olur (Köse, 2011: 77). 1980’lerden itibaren bir araştırma nesnesi olarak gündeme gelen beden, beden sosyolojisinin yaygınlaşmasını beraberinde getirmiştir (Bilgin, 2016: 219). İçinde bulunulan çağda ise bu görüşlerin yeniden tartışıldığı, bedene dair toplumsal algıların da sorgulandığı ve beden hakkında yeniden düşünölmeye başlandığı göröölür (İnceoğlu ve Kar, 2016: 11). Bedene atfedilen değerin ya da yüklenen anlamın içinde yaşanan toplumlara göre farklılık gösterdiği ifade edilebilir. Beden ve toplum arasındaki karşılıklı etkileşim çeşitli biçimlerde görünür olur. “Toplumların düşünüş ve yaşayış biçimleri, politik ve ideolojik algıları, dünya görüşleri, gelenekleri, görenekleri ve kültürel kodları/aidiyetleri, bir şekilde kendisini bir imaj, bir form olarak bedende sergiler” (Kanter, 2019: 11-12). Bireyler içinde yaşadıkları kültürel ortamın bedene atfettiği değerlerden etkilenir. Bedene yüklenen anlam ve değerler tarihsel, toplumsal ve kültürel inşaların neticesi olarak görünür hale gelir.

Ayfer Tunç’un 2023 yılında yayımlanan romanı *Kuru Kız*’ın olay örgüsü şöyledir: Romanın başkişisi adın, çevresi tarafından fiziksel özellikleri sebebiyle (aşırı uzun ve aşırı zayıf) yeterince akıllı görölmez. Kadın da kendisine bedeni sebebiyle çevresi tarafından atanan bu kimliğe uygun biçimde davranır. Soru sormaz, imalı konuşmaları anlamıyor gibi davranır, insanların yüzüne boş boş bakar. Henüz çocukluğunda annesinin hastalanması sonucu değışen hayatında yaşamın acımasız yüzüyle karşı karşıya gelir. Beş yıl boyunca annesinin hastalığı sebebiyle evi çekip çevirme görevi üstlenmek durumunda kalan küçük kız, annesinin ölümüyle birlikte bu defa da erkek kardeşı ve babasının ev içi ve yaşam düzeninden sorumlu olur. Genç kızın ergenlik döneminde hiç durmayacakmışçasına uzayan boyu, onun toplumdaki diğer insanlardan farklı görünmesine, bu farkın zaman içerisinde genç kızın hayatla ilişkisini ve kişiliğini etkileyecek bir aşırılık olarak dile getirilmesine sebep olur. Annenin hastalığı ve ölümü aile bireyleri tarafından travmatik bir biçimde deneyimlenir. Sonraki süreçte erkek kardeş evden kaçır ve bulunması üç ayı bulur. Bu süreçte zayıf düşen baba, iş yerinde geçirdiği bir kaza neticesinde omuriliğini kırır ve tekerlekli sandalyeye mahkûm olur. Daha sonra babanın hastalık süreci başlar, başlarına gelenler sebebiyle kendini dış dünyaya kapatan baba ölene dek evden çıkmaz. Babanın ölümünü ise kalp krizi geçirerek hayata veda eden erkek kardeş takip eder. Tüm bu zaman dilimi içerisinde kırk yaşına yaklaşan kadın ise erkek kardeşinin ölümüyle birlikte tüm sorumluluklarının geride kaldığını fark eder, her sonun yeni bir başlangıç olduğuna karar verir ve adeta kupkuru geçirdiği ömrünü yeşertecek yeni bir yol çizer. “Yapayalnız kalmış olma duygusu beklediği kadar korkutucu gelmedi ona, hatta kendi hayatına müdahale etme fırsatı yaratabilirdi. (...) Kendi hayatını kendi ellerine almanın yollarını düşünmeye daha geniş zaman ayırması gerekiyordu” (Tunç, 2023: 123). Tüm ömrünü evde geçiren kadın, Arjantin’e seyahat eder ve pandemi sebebiyle kapanan dünyada Ushuaia’da yaşamını sürdürmeye başlar. Hayata yeni bir başlangıç yaptığı bu ülkede bedeni sebebiyle öteki olarak konumlandırılmadığı bir yaşama başlar. “Geride bıraktığı yıllar boyunca güldüklerinin beş katını burada iki yıl olmadan güldü” (Tunç, 2023: 19). Tüm yaşamını bedeni aracılığıyla konumlandırıldığı bir sıkışmışlık içinde deneyimleyen kadın, yeni bir başlangıç yaptığı Ushuaia’da ilk kez çevresi tarafından bedeni aracılığıyla değil kişiliği ile görünür olur ve varlığı kabul görür.

Edebî eserler toplumların hayata bakış açılarını, yaşantılarını ve kültürel yapılarını ortaya koyan önemli kaynaklardır. Bu düşünceden hareketle çalışmada *Kuru Kız* adlı romanda beden meselesini merkeze alan bir tematik analiz yapılmıştır. Tematik analiz çözümleme yapılırken anlamları oluşturan içeriklerin hangi temalar etrafında oluştuğunun açıklanmasına fırsat veren bir yöntemdir (Dursun, 2001: 203). Çalışmada *Kuru Kız*'da öne çıkan bedene dair temalar belirlenmiştir. Buna göre kadının bedeni ve güzelliği aracılığıyla toplumsal yaşamda sahip olduğu konumun, idealize özelliklere sahip olmayan bedeni sebebiyle kırılğan bir beden aracılığıyla görünür hâle getirilmesinin ve damgalanan bedeni aracılığıyla toplumsal olarak kuşatılmasının ortaya çıkarılması mümkün olmuştur.

1. Güzelliği ve bedeni aracılığıyla konumlandırılan kadın

Modern çağda güzellik, beden aracılığıyla görünür hâle gelen bir yapıya evrilmiştir: “Modern zamanlarda ‘güzellik’ dendiği zaman akla hoş, enfes, ideal beden, çekici gibi ifadeler gelmektedir. Güzel kavramı artık beden üzerinden adlandırılmaktadır” (Kesim ve Kar, 2016: 198). Estetik operasyonlar, cilt ve vücut bakımları, kozmetik ürünler vb. kişilerin kendilerini daha güzel hissetmelerine yönelik bir piyasayı oluşturur. Kadın bedeni aracılığıyla oluşturulan güzel kadın imgesi, sıradan insanların yaşantısını kuşatacak ölçüde olmazsa olmaz bir unsur olarak kişilerin hayatına dâhil edilmiştir. Günümüzde kabul gören güzellik ölçülerine göre kadın “1.68-1.70 cm arasında bir boya, uzun bacaklara, bronz tene ve dinç görünümüne sahip olmalı ve bir dirhem bile fazla eti bulunmamalıdır” (İnceoğlu ve Kar, 2016: 81). Ancak ideal vücut ölçüleri aracılığıyla kadınların üzerinde baskı kurulduğu, bu ölçülere sahip olmayan kadınların bu baskıyı derinden hissettiği görülmektedir: “İdeal vücut ölçüleri bir yandan kadınlar üzerinde mükemmellik arzusu yaratırken, diğer yandan endişe ve yetersizlik duygularını ortaya çıkarmaktadır” (İnceoğlu ve Kar, 2016: 82). Tüm bu endişe ve yetersizlik duygularıyla birlikte ötekinin bakışını her daim üzerinde hisseden kadın, kendi bedenine yabancılaşır ve kendi bedenini benliğinden ayrı bir konumda görmeye başlar. Romandaki kadının, çocukluktan itibaren güzellik konusunda komşuları tarafından travmatize edildiği görülür. Henüz küçük bir kız çocuğuyken annesinin güzel bir kadın olduğunu ve kendisinin annesine benzemediğini fark eder. Bu farkındalık onu üzse de annesinin üzülmemesi için bu durumu yok sayar.

O annesine benzemiyordu. Büyüyünce annesi gibi güzel olamayacağını biliyordu. Annesinin çok iyi insanlar dediği komşuları bir ona bir annesine bakıyorlar, hiç sana benzememiş diyorlardı, kime çekmiş bu? Yazık. Annesi üzülyordu, her defasında onu teselli edecek bir söz arıyordu. Annesinin üzülmemesini istemiyordu, üzülmeyi neşeli neşeli gülüyordu, hepsi çok iyi insanlar olan komşuların imalarını anlamazlıktan geliyordu. (Tunç, 2023: 49)

Kadın, henüz küçük bir kız çocuğuyken dahi toplum tarafından beden ve güzelliği ile görünür olması gerektiğine dair bir söylem alanı içinde norm tarafından kuşatılır. “(K)ısa sürede derinlere gömülen, içselleştirilen, özelleştirilen normlar karşısında beden hem bunların biriktiği yer, hem de bir aktördür; ağır bir baskı sürecinin gerçekleştiği, içgüdüsellikten ve kendiliğindenlikten uzaklaşılabilir yerdir” (Corbin, Courtine ve Vigarello, 2021: 14). Romanda güzel olmamanın ya da güzel görünmemenin kadın bedeni aracılığıyla nasıl deneyimlendiği

üzerinde durulur. Bu durum hem kişilerin psikolojilerini doğrudan etkileyen bir yapı olarak görünür olur hem de toplumların sosyo-kültürel yapılarını ve bedene verdikleri değeri cisimleştirir. Toplum tarafından idealize edilen bedene sahip olmayan kadınların, bu durumu mutsuzluk duygusuyla deneyimledikleri görülmektedir. Berger (2011: 46), kadının kişiliğinde bir bölünmeyi de beraberinde getiren görmek ve görülmek ilişkisinin kadın için erken yaşta öğrenilen ve içselleştirilen bir yaşantı olarak deneyimlendiğini ifade eder: “Kadın olduğu ve yaptığı şeyi gözlemek zorundadır. Erkeklere nasıl görüldüğü, onun yaşamında başarı sayılan şey açısından son derece önemlidir. Kendi varlığını algılayışı, kendisi olarak bir başkası tarafından beğenilme duygusuyla tamamlanır.” Özellikle erkeğin bakışını içselleştirme yoluyla her an kendini bir başkasının gözünden nasıl görüldüğü aracılığıyla denetleyen kadının söz konusu durumu kendisiyle olan ilişkisine de yansır. “Kadının içindeki gözlemci erkek, gözlenense kadındır. Böylece kadın kendisini bir nesneye -özellikle görsel bir nesneye- seyirlik bir şeye dönüştürmüş olur” (Berger, 2011: 47). “(K)omşular kendi kendine gülümsemesine alışık değildiler, gölgeye benzeyen varlığına alışıktilar sadece. O da başkalarının yanında kendi kendine gülümsemezdi zaten. Başkalarının yanındayken kendine hep dışarıdan bakardı. Elinde olmaksızın yapardı bunu” (Tunç, 2023: 88). Özellikle bu bakış kadının kendini bir nesne olarak algılamasına ve bu bakış içselleştirmesi ise seyredilen biri gibi davranmasına sebep olur. Burada kadının dış görünüşü aracılığıyla nesneleştirilmesi ve toplumun güzellik anlayışına uydurulması söz konusudur. Romandaki kadının çirkin olduğuna dair duydukları sebebiyle küçük yaştan itibaren bedeni hakkında düşündüğü, kendisi, kardeşi ve annesini kıyasladığı ve içinde bulunduğu durumun, bedene yansıyan güzelliğin dış dünyadaki önemini kavramasına yol açtığı görülür. “Kardeşi ise annesine benliyordu, yüzü çok güzeldi. Ama erkekti, güzel olmuş olmamış çok da önemli değildi. Kardeşi güzel yüzünün değerini bilmemişti zaten, erken çökmüştü” (Tunç, 2023: 49). Kadın ve güzellik konusu beden aracılığıyla somutlaştırıldığı, erkek bedeninin güzel ya da çirkin olmasının kadın bedeniyle ilgili söylem kadar öne çıkmadığı görülür.

Kadının ergenlik dönemindeyken çevresi tarafından çirkin bulunan bedeni sebebiyle maruz kaldığı davranışlar onun okulda mutsuz olmasına ve okumaktan vazgeçmesine sebep olur. “Hiç okul arkadaşı olmamıştı. Öğrencilerin hepsinden uzundu, çoğu öğretmenden bile. Oğlanlar açık açık sataşırlardı, alay ederlerdi, kızlar yaratıkmiş gibi bakarlardı ona, aralarına almazlardı. Yaratık sayılırdı gerçi. Öğretmenler nedense hoşlanmazlardı ondan, hoşlandıklarını göstermemeye çalışırlardı ama o hissedirdi” (Tunç, 2023: 98-99). Bu durum daha sonraki yıllarda ise bedene atfedilen çirkinliğin, kadına atfedilen aptallıkla özdeşleştirilmesi sebebiyle kadının yaşamı ve benliği üzerinde etkili olur. Romanda kadının bedenine dair yıkıcı söylem hem özel alanda erkek kardeşi tarafından üretilir hem de komşular ve esnaf tarafından genç kadının bedenine dair olumsuz ve kötücül düşünceler kamusal alana aktarılır. Roman başkışısı kadın, roman boyunca hep diğer insanların gözünde sadece bedeni aracılığıyla var olduğunu hisseder. “Ne zaman sokağa çıksa herkes ona bakardı, boyuna, kuruluğuna. Ayakları da büyüktü, ikide bir tökezlerdi” (Tunç, 2023: 67). Kadının ergenlik döneminde fazla uzayan boyu ve dış görünüşü sebebiyle dışlanması, ailesinin onun bedeniyle ilgili imaları ve alaycı sözleri ya da komşularının açıkça ifade ettiği kötücül düşünceler bedeni sebebiyle maruz kaldığı olumsuz davranışlara örnektir. Bu durum kadının yaşamının kırk yıllık döneminde hayatın dışında hissetmesine ve kimseyle yakınlık kuramamasına sebep olur.

Bir gün aynada kendine uzun uzun baktı. Neden güzel olmadığını ve olamayacağını anladı. Yüzü orantılı değildi. Üst çenesi çıkıktı, dişleri fırlaktı, alt çenesi yok gibiydi, ağzını açtığında pespembe dişetleri ağzının yarısını kaplıyordu. Saçlarının rengi griye çalıyordu, sanki gri bir toz aslında tatlı bir kestane rengi olan saçlarını kaplamış, bastırmış, incecik bir tabaka haline getirmişti. Boyu da çok uzun olduğu için kambur duruyordu ayrıca, büyük bir sırtı vardı, göğüs kafesi içe çöküktü, aşırı zayıftı. Değiştiremeyeceği özelliklerdi bunlar. O zaman aynaya değil başka yere bakmalıydı, mesela dünyanın kendisine. (Tunç, 2023: 50)

Ayna, kişinin başkaları tarafından nasıl görüldüğünü yansıtan bir nesnedir ve romandaki kadının dış görünüşüne dair farkındalığı çok erken yaşta oluşmuştur. Çevredekilerin bakışıyla ve sözleriyle bedene dair geliştirilen olumsuz duygular, kadının bakışını kendi içinden dış dünyaya doğru yöneltmesini beraberinde getirir. Bu durumun bir sonucu olarak dış dünyanın yargılayan, küçümseyen, hor gören ve aşağılayan bakışından kurtulması gerektiğine karar verir. İnsanların kendisi hakkında ne düşündüğüne odaklanmak yerine kendine yeni bir dünya inşa etmeye odaklanır.

2. Kırılğan bedenler

Bazı bedenlerin varlığı toplum tarafından kabul ve onay görürken bazı bedenler görmezden gelinir, yok sayılır ya da dışlanır. İdeal kabul edilen ölçülere sahip olan bedenlerin kamusal alandaki varlığı “normal ve alışıldık” bir biçimde kabul edilirken “yaş, kilo, fiziksel sağlık, güzellik” vb. konularda idealleştirilmiş ölçülere uymayan bedenlerin ötekileştirilerek kamusal alandan dışlandığı görülür (Çopuroğlu, 2023: 54). Norm olarak dayatılan ideal standartlardan uzaklaştıkça bedenin kırılğanlığı artar. *Kuru Kız*’ı bedeni merkeze alan bir kırılğanlık anlatısı olarak değerlendirmek mümkündür. İdealin karşısında yer alan kırılğanlık, özne ile öteki arasındaki tüm ilişkilerde görünürdür. “(Y)alnızca kültürel olarak işaretlenmiş farklarla -dil, din, ırk, etnisite, toplumsal cinsiyet farklarıyla- ilişkili olarak değil; bedenin bazı halleriyle, sahip olunan ya da özlemi duyulan nesneler ya da durumlarla, çoğunlukla bir “aşırı fazla” ya da “aşırı eksik” denkleminde ele alınarak aktarılır (Hakverdi, 2022: 20-21). Söz konusu aşırılık beden aracılığıyla bir form olarak görünür hâle geldiğinde, norm olarak kabul edilen ideal bedenle mukayese edilerek bedenin farklılığı gözler önüne serilir.

Fazla kilolu ya da anoreksik, kısa, uzun, genç, yaşlı, pürüzlü, pürüzsüz, saçlı ya da saçsız, tüm orantıları ve orantısızlığıyla beden vardır, dünya içinde yerleşiktir, olduğu haliyle de görünürdür. Bakıştan kaçamaz, görünmez olamaz, varlığını gizleyemez. ‘Rezilliği’ ona atfeden, onunla dikişleyen bakış/ses birliği, kültürel ideali bir ahlaki yasa, bir mutlak doğru ya da tartışılmaz bir yüce olarak üreten, dolayımlayan ve içselleştiren optik/akustik sistemin kendisidir. (Hakverdi, 2022: 59)

Kuru Kız’da henüz ergenlik döneminin başındaki kızın boyunun aşırı uzamasıyla kurduğu ilişki, bedene dair kırılğanlığı görünür hâle getirir. Genç kızın boyu annesi öldükten sonra hızla uzar, bu durumun sebebi regl olamamasıdır ve bir müddet ilaç kullandıktan sonra regl olur. Ancak romanda genç kız, boyunun uzamasını fiziksel bir deneyim olmasının yanı sıra duygusal bir deneyim olarak yaşar. “Bir sabah, babasıyla burun buruna gelmişlerdi mutfakta

ve babasının yüzündeki dehşeti okumuştı. Henüz on beş yaşındaydı ve kırk küsur yaşındaki babasından bir karış daha uzundu. Babası o zaman fark etti kızının normalden daha uzun olduğunu” (Tunç, 2023: 56). Genç kız, “(b)oyunun uzamasını, babasının, hayata bağlı olmak olarak yorumladığını düşünür)” (Tunç, 2023: 56). Annesi ölmüş babası sakat kalmışken kendisinin hayata bağlı olmaya hakkı yokmuş gibi hisseder. “Hayata bağlı olmaya hakkı yokken, hayat bir ceza haline gelmeliyken. Sanki uzamak onun suçuymuş gibi babasının buna öfkeli olduğunu düşünüyordu” (Tunç, 2023: 57). Bedensel olarak büyüme deneyimini oldukça yıkıcı bir duygu olarak yaşayan genç kız, bu durumdan kendisinin sorumlu olduğunu hisseder ve kendini suçlar. “Babasını öfkeliendirmemek için kambur durmaya, omuzlarını kısıp kısa görünmeye çalışmaya o zaman başlamıştı. Göğüs kafesinin içe çökmüşlüğü, sırtının genişliği bundandı. Beden büyürken insanın yaşadıklarına göre şekil alıyordu” (Tunç, 2023: 57). Fiziksel gelişimin bir parçası olan büyüme deneyimi, genç kız için oldukça zor bir yaşam deneyimine dönüşür. Genç kız büyürken bedeninin aldığı şekil, dış dünyanın ona hissettirdiklerini yansıtacak biçimde görünür hâle gelir.

Roman başkışısı kadın, sürekli olarak ‘öteki’ nin bakışına maruz kalarak bedenindeki aşırılıklara dair sözler duyar. Bu aşırılıklar kardeşinin ruh hâlini yansıtacak söz ya da eylemlerle ev içi yaşamında da görünür olur. “Yemekten sonra, kalk cırdaval, ölçelim bakalım kaç metre çıkacakсын diyorsa, kalkar kapı pervazına dayanır, dimdik durur, gülümseyerek beklerdi” (Tunç, 2023: 59). Böyle neşeli akşamlarda kadının boyu uzun çıkar ancak kardeşinin sarhoş olarak eve geldiği ve kadını uyandırdığı akşamlarda kadının içinde bulunduğu durumdan duyduğu rahatsızlık bedenine yansır. Kardeşi ona “Fasulye sığı, bayrak direği, deve boylu, kör değneği, kaz boyunlu, leylek, zargana, sopa, götsüz, kazulet, iskelet, kılçık, göğre çıkan merdiven diye hakaret ed(er)” (Tunç, 2023: 60). Ablasını boyunu ölçmek için zorlar, kolundan tutup kapının pervazına doğru ittirerek ucu kıvrık kablo sıyırma bıçağını boğazına dayar. Erkek kardeşin şiddet dolu bu davranışları, “kadınlar üzerinde tehdit yaratmak, onları korkutmak, sindirmek, kontrol etme(k)” üzere gerçekleştiren ve bu yolla kadın üzerinde baskı kurmaya ve onu aşağılamaya yönelik davranışlardır (Kümbetoğlu, 2016: 47). Kardeş, aptal ve zayıf olduğunu düşündüğü ve büyük bir utanç duyduğu ablası karşısında kendi üstünlüğünü ispat etmek üzere hem dilsel hem de fiziksel şiddet uygular. Kardeşinin şiddet dolu davranışları karşısında değersiz hisseden kadının hisleri bedenine de yansır, kırılmalı bir hâle gelen vücudu kasılır ve boyu kısa çıkar. “İç katlanırdı çünkü, dizlerinin aşağıya çekildiğini hissederdi” (Tunç, 2023: 60). Erkek kardeşinin şiddet içeren davranışları kadının hem ruhunu hem bedenini kırılmalı bir hâle getirir. Romanda beden duyguları yansıtan bir yere dönüşür. Hakverdi (2022: 24), kırılmalı anlatıların iktidar ilişkilerinden bağımsız olarak düşünülemeyeceğini söyler: “Bu anlatılar her zaman asimetrik toplumsal ilişkiler içinde kurulur; bu nedenle özneyi kırılmalılaştıran Öteki, konuşan öznenin toplumsal yeriyle ilişkili bir görünüm kazanır. Bu görünümün içerisine “özneyi bedeniyle özdeş olarak işaretleyen bakış ve ses birliğini üretenler, özsevgiyi ketleyen tüm süreçler” de dâhildir (Hakverdi, 2022: 24). Bedeni sebebiyle hakarete maruz kalan kadın, sevgisizlik, aşağılanma ve ikincilleştirilmeyi de sürekli olarak deneyimler.

Hakverdi (2022: 38), kırılmalı anlatısı tarafından idealleştirilen beden algısının, “kırılmalılığı negatif olarak işaretleyip, mümkün olduğunca kaçınılması ya da erdemlilikle el uzatılması

gereken, karşılaşıldığı anda dehşete düşüren, tekinsiz bir varlık durumu olarak” belirlendiğine dikkat çeker. Bu duruma ideal olarak belirlenen beden özelliklerine sahip olmayan kişi, “kendisini kırılğan kılan tüm bedensel özelliklerini kapatmaya, silmeye, maskeleymeye çalışarak yanıt verir ve ancak bunu yaparsa ‘ideal bir tamlığa/kırılmazlığa’ erişebileceğini varsayar” (Hakverdi, 2022: 38). *Kuru Kız*’da dış dünyadaki yaşam da kadın için beden aracılığıyla görünür olduğu ve bedenindeki farklılık sebebiyle insanların onunla ilgili söz söyleme hakkına sahipmiş gibi davrandıkları bir deneyimdir. “İnsanlar şaşkınlıklarını ya da alay ettiklerini gizlemeye gerek görmeden uzun uzun bakarlardı ona, çoğu sırtırmaktan ağzını toplayamazdı. Pazarda patates aldığı pazarcı amca patatesini, beş kilo uzun kızaaa diye bağırarak tartardı” (Tunç, 2023: 55). Sürekli dış dünyanın bakışına maruz kalan kadın, bakışın yanı sıra sözlü olarak da kırılğanlığın odağına yerleştirilir. Mahalledeki peynirci de kadına boyu sebebiyle oldukça tuhaf davranır:

Bu dükkâna bir kere gitmişti. Adam boyuyla herkesten fazla ilgilendi, elini kolunu tutup teşhis koymaya kalktı, bir tür kan hastalığı olduğunu iddia edip farklı türden bir probiyotik mayayla yaptığı manda yoğurdunu kakalamaya çalıştı. Adamın elinden kurtulup kendini dışarı attı, bir daha da önünden bile geçmedi. (Tunç, 2023: 156)

Kırılğanlığın kolay tanımlanamaz bir niteliğe sahip olduğunu ifade eden Hakverdi (2021), kırılğanlığın kişisel olarak değiştiğini ve sabit nesnelere tutunamadığını, biri için yaralayıcı görülmeden “bir eylem, bir söz, bir imge, bir sabitleme anı, bir bakış, bir durum, toplumsal bakışa bir an içinde yakalanma” gibi durumların başka birinin “psişesini uzun süre sakatlayan bir kırılğanlık nedeni olabil(eceğine)” dikkat çeker. “Fantezi bir ideal bedene göre düşünülen fazlalıkların ve eksikliklerin her iki sahada birden kırılğanlık kaynağına dönüşebil(ir)” (Hakverdi, 2022: 27). Beden ile ilgili geliştirilen duygularda hem eksikliklerin hem de fazlalıkların kişilerin kırılğan dünyaları üzerinde doğrudan etkisi olduğu görülür. “Boyuna fazla uzundu gerçekten, kendini bildi bileli öyleydi. Bugüne kadar şehirdeki bütün erkekler dâhil, kendinden uzun kimseyi görmemişti. Bir ihtimal lisenin basketbol takımının çocukları ondan uzun olabilirlerdi ama onlara da hiç rastlamamıştı. Ama asıl sorun kilosuydu. Çok zayıftı, aşırı zayıf” (Tunç, 2023: 55). Kadın bedeniyle ilgili kırılğanlığı hem boyunun uzunluğu yani bedensel fazlalığı hem de aşırı zayıflığı yani bedensel eksikliği sebebiyle yaşar.

Kırılğanlık kavramı bedenlerin ötekileştirilmesini anlamak için anahtar bir kavramdır. “Kırılğanlık, hiyerarşik olarak daha savunmasız bir pozisyonda olmayı ifade eder ve genellikle bedensel özellikler ile açığa çıkar. Sakat, şişman ya da çirkin bir beden toplumsal bağlamda güzel, sağlıklı ya da güçlü bir bedene kıyasla daha savunmasızdır ve ötekileştirilmeye daha yatkındır” (Çopuroğlu, 2023: 54). Romanda ideal standartlara uymayan bedeni sebebiyle kadına atfedilen aptallık, daha sonra kadın tarafından dış dünyadan korunmak üzere adeta bir kimlik olarak benimsenir. Kadının aptal olduğunu düşünen komşular, onu daima kendi işlerini yaptırmak üzere kullanmaya çalışır. “Çağırdıkları zaman giderdi. Hayır demek öğretilmemiş olduğu ve çocukluğundan beri kendisine söyleneni sorgusuz sualsiz yapmaya alıştığı için. Ama asıl, gelmeyişi bahane edip kapısını çalmasınlar diye giderdi, onlardan hazzetmediğini, onları sevmediğini anlamasınlar, onlardan biri olduğunu düşünsünler diye” (Tunç, 2023: 66). Kendisine verilen konumu benimsediğini gösterecek davranışlarda bulunan kadın böylelikle kendisine istediği gibi davranabileceği bir alan inşa eder. Komşuları kadından balkon yıkamak, kahve

yapmak, çöp atmak, tencere yıkamak vb. çeşitli ev işlerini yapmasını isterler, kadın da bu işleri yapar. “Hoşlanmadığı şey, üstüne düşmeleri idi. Kendisine fazladan ilgi göstermesinler diye varlığını oradan oraya akan, sessiz bir gölge haline getirmişti. Yirmi küsur yıldan beri. Çeşitli yollarla. Sessiz kalarak, aptalmış gibi görünerek, gölgeleşerek, silinerek, solarak, kaybolarak. Böyle olması gerektiğini çok çabuk anlamıştı” (Tunç, 2023: 67). Varlığının ve bedeninin görünmez olması kadının arzu ettiği bir yok olma haline karşılık gelir. Bedeninin toplumsal yaşamdaki görünürlüğü, kadının yaşamında ve davranışları üzerinde doğrudan etkili olmuştur. Kadın, bedeni sebebiyle kendisinden beklenen davranış biçimini kısa zamanda performansa dönüştürerek toplumsal yaşama uyum sağlamış görünür.

3. Damgalanan bedenin yarattığı çıkmaz duygusu

Goffman (2014: 29) damgayı, gözden düşmenin bedensel belirtisinden ziyade gözden düşme tabirinin kendisini karşılayacak anlamda kullanır. Toplum kişileri kategorize eder ve her bir kategorinin sıradan ve doğal olduğunu düşündürecek nitelikler verir (Goffman, 2014: 30). Bu durum toplum içerisinde karşılaşılacak insanların da belirli kategoriler içerisinde sınıflandırılmasını beraberinde getirir ancak bazı insanlar, toplumsal yaşamda beliren kategorilerin rağbet görmeyen bir özelliğiyle bir kategorinin içine konulabilirler. “Böylece karşımızdaki yabancı, zihnimizde sağlıklı ve sıradan bir kişi olmaktan çıkıp lekeli ve sakat, kale alınmayan birine indirgenir. Böyle bir sıfat özellikle itibarsızlaştırıcı etkisi çok kapsamlıysa bir damgadır; zaman zaman buna başarısızlık, kıfayetsizlik veya engel de denir. Bu durum, varsayılan ve fiili toplumsal kimlik arasında özel bir uyumsuzluk teşkil eder” (Goffman, 2014: 31). Sahip olduğu bedensel özellikler sebebiyle toplum tarafından damgalanan roman başkışısı kadın, çeşitli söylemler aracılığıyla itibarsızlaştırılmaya ve utandırılmaya çalışılır. Kadının bedensel farklılığını bir damga olarak her daim taşıması ve damgasını hatırlaması istenir. Damgalı bireyin çevresi tarafından nasıl tanımlandığı ya da çevresi tarafından kendisine atfedilen kimlik, onun dış dünyaya duyduğu güveni etkiler. *Kuru Kız*’da bahçede bulunan asma ile roman başkışısı kadın arasında ilgi kurulduğu görülür. Kadın için asma, annesinin hayatta olduğu mutlu günleri simgeler ancak etrafa yapılan apartmanların gölgesinde güneş göremeyen asma kurur. Bir gün komşuları demir doğramacı adam, asmayı kökünden söküp atar. Bu durum kadını çok üzer, asmanın kuruduğunu bilir ancak asmayı kesmenin demir doğramacının üstüne vazife olmadığını düşünür. Romanda demir doğramacı ve karısı arasında da geçen konuşma asmayla genç kadın arasında kurulan ilişkiyi görünür kılar:

Sana dedim dedi kadın, boşuna kestir asmayı. Ondan mı kestim? Ya niye kestir? Sini-rime dokunuyordu, ondan kestim. Asma mı sinirine dokunuyor? Kuru kız. Sanki yeşerecekmiş gibi eşeleyip duruyordu toprağını. Güldü karısı, kuru kız denmez, kız kurusu denir dedi. E kuru ama dedi adam, sopa gibi bir şey. Ha, öyle kuru diyorsun dedi kadın. Öbür türlü de kuru dedi adam, her türlü kuru. Gülüştüler. Fakat ne boy var kızda dediler. Allah boy vermiş gerisini koyuvermiş dediler. Deve de boy var ama eşek önde gider dediler. Kardeşi de maşallah, dediler. Top gibi yuvarlanacak artık dediler. Noktayla virgül dediler. Bir sanayi tüpü öbürü mutfak tüpü dediler. Kırık kırık güldüler. Dakikalarca. (Tunç, 2023: 53-54)

Kadının önemseydiği asmaya dahi etrafındaki insanların tahammülü yoktur. Kadının bedensel özelliklerine atıf yaparak adlandırılan damgası, onun toplumsal statüsüne de gönderme yapacak biçimde bir etikete dönüştürülür. Kadının damgasının çevresi tarafından tanımlandığı ve bu durumun kadın ile ilgili düşünceler üzerinde etkili olduğu görülür. Romanda “kuru kız” adlandırması ve kadının herkes tarafından bu adlandırma ile bilinmesi söz konusu duruma örnektir. Romanda bedenle ilgili söylemlerin insanları aşağılamanın ve hor görmenin bir aracı olarak konumlandırıldığı görülür. Bedenindeki damga aracılığıyla hem fiziksel hem toplumsal olarak etiketlenen kadın söz konusu bedensel özellikleri sebebiyle aptal olarak da yaftalanır. Roman başkışısı kadın, romanın başından itibaren farkındalık düzeyi çok yüksek biridir ancak buna dair bir belirti göstermeyerek kendisine atfedilen aptallığa uygun davranır. Kardeşi patronunun başarı hikâyesini anlattığında o da onaylar gibi başını sallar ama “(k)ardeşine söylemese de patronun fırsatları iyi değerlendiren uyanık bir adam olduğunu düşünür. Kendine etkileyici bir yaşamöyküsü uydurmuştu muhtemelen, ona öyle gelmişti, halinden tavrından kuşkulandı” (Tunç, 2023: 43). Roman başkışısı mahalledeki kendini din hocası olarak önemli bir statüye sahip olan kadından da şüphe eder: “Daha ilk tanıştıklarında kadında bir sahtekârlık hissetmişti. Acaba Kuran’ı gerçekten okuyabiliyor mu, uyduruyorsa kim bilecek diye düşünmüştü. Bir gün imam hatip mezunu genç bir kadın misafir yanlış okuduğunu fark edip sıkıştırınca din eğitimi almadığı, kendi kendini din hocası ilan ettiği ortaya çıktı” (Tunç, 2023: 84). Kadının etrafındaki insanlara dair bu farkındalıkları hep kendine sakladığı, sesli olarak dile getirmede, kendisine atfedilen aptallığa uygun davranışlarda bulunduğu görülür.

Babasının ölümünden sonra evdeki odaları paylaşımlarında da aynı düşünsel öngörü görülür. “Kardeşinin bu oda ve karyolanın kendi hakkı olduğunu düşündüğüne emindi. Hakkı değildi aslında ama itiraz etmedi. O da kardeşinin odasına yerleşti. Böylece evi paylaşmış oldular. Sessizce.” (Tunç, 2023: 48). Roman boyunca kadının öngörüsü ve akıl yürütme becerisi yüksek biri olmasına rağmen bu özelliklerini görünmez kıldığı ifade edilebilir. “Kardeşi sürekli ondan daha cesurmuş, daha güçlüymüş, daha akıllıymış gibi davranmaya çalışıyordu ama değildi” (Tunç, 2023: 64). Kadın bilmediği ya da doğrulandan emin olmadığı bilgileri araştırır ancak bilgilerin doğruluğu ile ilgili kimseyle tartışmaz. Karşısındaki insanların duyguları ve düşünceleriyle ilgili oldukça yüksek bir yordama becerisine sahiptir ama sanki bunların farkında değilmiş gibi davranır. “Duygularını belli etmek istemezdi. Kardeşi duygulara karşı çok dayanıksızdı çünkü. Tulumbayı sevmiyordu mesela ama kardeşi hayal kırıklığına uğramasın diye seviyormuş, hatta o kadar çok seviyormuş ki kardeşinin hakkını bile yemek istiyormuş gibi yapıyordu” (Tunç, 2023: 23). Çevresinde olup bitenlere karşı farkındalık derecesi yüksek olan kadın ayrıca bilmediği meseleleri merak eden ve teknolojik gelişmelere paralel olarak ilgi ve meraklarını da geliştiren biridir.

Akıllı telefon almadan önce, babasının uyuduğu saatlerde bütün dünyası televizyonda. Dizi seyretmezdi, komşular harıl harıl dizi konuşturlarken seyretmiş gibi başını sallardı. Tartışma programlarını seyredirdi, belgeselleri severdi, yarışma programlarında kendi de yarıştı. Bir defter almıştı, bilemediği soruları defterine yazıyordu. (...) Gezelim görelim türünden programlara meraklıydı asıl ama o zamanlar azdı böyle programlar. (Tunç, 2023: 34)

Daha sonra kardeşinin eve aldığı ve bir süre sonra ilgisini kaybettiği bilgisayar kadının dünyaya açılan kapısı olur. “(A)kşam kardeşi işten gelen kadar YouTube’da ne kadar gezi videosu ve ilginç belgesel bulursa izl(er)” (Tunç, 2023: 92). Romanda kadının İphone marka telefon alma teşebbüsü ise çevresinde şaşkınlık yaratır. Kadın akıllı telefon almaya gittiğinde de satıcı tarafından o yargılayan bakışa maruz kalır: “Satıcı çocuk şaşırıldı, tepeden tırnağa süzdü onu, bu garip yaratık mı iPhone alacak? (Tunç, 2023: 109). Dış görünüşü sebebiyle sürekli aşağılandığını hisseden kadının kardeşi de benzer bir tavırla ve “(g)izlemediği bir kıskançlıkla, bunu nasıl kullanacaksın, bilmiyorsun ki dedi”. “(G)özucuyla kardeşine baktı, yüzünde belli belirsiz bir korku gördü. Akıllı insanlara duyulan türden bir korku. Kıskançlığın yerini almıştı.” (Tunç, 2023: 110). Kardeşi tarafından da akıllı biri olarak görülmeyen kadın, akıllı telefon kullanabilmesiyle kardeşinin gözündeki aptal imajını yıkar. Mahalleli ise mevcut durum karşısında adeta dumura uğrar, onlar kadının akıllı telefonu nasıl kullanabildiğine değil, nasıl satın alabildiğine şaşırırlar. Çeşitli uydurmalarla durumu kendilerince daha anlaşılabilir bir seviyeye taşımaya çalışsalar da en sonunda mahalledeki ilk iPhone’un kadın tarafından satın alındığını kabul etmek zorunda kalırlar. Kadın yeni aldığı iPhone’undan *Bir Gezginin İzlenimleri* adlı bir YouTube videosu açar. Genç bir adam olan gezgin, dünyanın ilginç yerlerine giderek çektiği videolarda oralara dair ilginç özellikler aktarır. Söz konusu bölümde gezgin Arjantin’in güney ucuna, Tierra del Fuego’ya yolculuk yapmıştır. Kadın, izlediği videolardan bilmediği pek çok şeyi öğrenir hatta yanlış bildiklerinin de doğrusunu öğrenir. Hayatını internetten önce ve internetten sonra olmak üzere ikiye ayırır ve internette aklına gelen her türlü bilgiyi arar. Dünya diye bildiği yer kendi evinden ve mahallesinden ibaret olan kadın en çok da dünyadaki farklı yerleri, örneğin Ushuaia’yı merak eder. “Ushuaia’dan sonrası buzullardı, buzulları görmek istiyordu” (Tunç, 2023: 153). İngilizce öğrenmeye başlayarak yine internetten izlediği yabancı gezginlerin videolarıyla dilini geliştirmeye çalışır. Kadın evinde kendine ait bir dünya kurar, evinde kendi başına olduğu zamanlar dış dünyadaki bakışlardan uzak istediği gibi var olabilmesine imkân verir. Bu sebeple evine komşuların gelmesini istemez, evi kendine ait mahrem bir dünya olarak konumlandırır ve bedeni aracılığıyla yargılanmadığı, kendi benliğini inşa ettiği ve rol yapmak zorunda olmadığı bir alan olarak eve büyük bir önem atfeder. Bu küçük dünyada kendi kendine var olmanın keyifli olduğuna inanır. Ancak kadını “kuru kız” olarak damgalayan adam, kardeşi öldükten sonra da kadını rahat bırakmaz, kolay bir av olarak gördüğü kadının evine girer ve kadına tecavüz etmeye yeltenir. “Çok kolay av, aşırı kolay. Ama değişik, safi kemik çünkü, güçsüz-zavallı-kimsesiz” (Tunç, 2023: 176). Kadının zavallı ve güçsüz olarak görülmesi, ona yapılacak her türlü eylemde erkeğin kendini muktedir hissetmesini beraberinde getirir. Tecavüz etmeye yeltenince aralarında arbeye çıkar ve kadın, doğramacıyı bıçaklar. Doğramacı kadını tehdit ederek hapislerde süründüreceğini söyler. “Bıçağı vızıldayan adamın üstüne sürdü, sıcak sulu kan gömleğine yayıldı, bıçağın izi çıktı. Çağır dedi, sence polis akılca durgun kuru kızın seni bıçakladığına inanır mı? Demir doğramacının yüzüne yıldırım düştü” (Tunç, 2023: 177-178). Kadına taktığı isimle onu damgalayan, onun sevdiği asmaya bile tahammül edemeyerek kökleyen adam, kadının zannettiği gibi aptal olmadığını fark edince çok şaşırır: “Aptal sandığı kızın aptal olmadığını anlamının korkusu, ne kadar akıllı olduğunu tahmin edememenin korkusu. Aklın gizeminin yarattığı korku. Şeytan olabilir bu geçkin kız, daha kim bilir neler yap-

bilir” (Tunç, 2023: 178). Kadın yaşadığı bu olaydan sonra evini satmaya karar verir ancak bu defa da komşularının evini elinden alma girişimleriyle mücadele etmek zorunda kalır. “Baklava mı tulumba mı? Değil, o kadar da değil, gerek yok, akılca durgun bir kızcağız sonuçta” (Tunç, 2023: 183). Aptallıkla yaftaladıkları kadının yalnız kalmasını fırsat bilen komşular onu kandırarak evini elinden almak için çeşitli kurnazlıklara başvururlar. “Kimsesizliği, yalnızlığı tek başınalığı, bir tür hilkat garibesi oluşu komşularını tahrik ediyordu. Onu aldatmak, kandırmak, dolandırmak, elinde ne var ne yok hepsini almak için dayanılmaz bir istek duyuyorlardı” (Tunç, 2023: 191). Kendileri yoksulluk çekerken aptal ve çirkin olarak damgaladıkları bir kadının ev sahibi olması komşularındaki haset duygusunu körükler. “(Y)aşı geçmiş kuru kızın bahçeli evde bedava oturması çok canlarını sıkıyordu, babasından da maaş alıyordu üstelik, onca parayı tek başına yiyordu, reva mıydı” (Tunç, 2023: 193). Mahalledekiler adeta onu kandırıp evini elinden almak için yarışır. Evini mahalledeki hiç kimseye satmaması mahallenin onun aptal olmadığından kuşkulanasına sebep olur. Bu kuşku komşularını daha da öfkelenendirir. “Sandığımız kadar aptal değil mi yoksa? Yok canım... akıllı olsa anlardık. Bunca zaman aptala yatmış olamaz, hepimizi bunca zaman kandırmış olamaz. Yoksa olabilir mi? Olurolamazolurolamaz. Kafaları çok fena karışmıştı” (Tunç, 2023: 197). Kadının damgasına karşı oluşan şüphe komşuların kendilerinden şüphe etmesine sebep olur. Kısa zaman sonra İstanbul’dan bir emlak şirketiyle mailleşerek evini satan kadın, parayı da dolar yaparak bankaya yatırır. Bu durum mahallede yeni bir şaşkınlık dalgası yaratır. Aptal olduğu zannedilen kadının evi tek başına satamayacağı mutlaka bir akıl vereni olduğu düşünülür. Bundan sonra ise komşularının kadını evlendirme çabaları başlar. Bu durum kadını eğlendirir. “Gerçekçi olması gerektiğini ima ediyorlardı, kuru bir kız kurusuydu sonuçta, taze bir adamla evlenecek hali yoktu, dul bekâr bakmasın, iyi kötü bir yuva kursun. Eşsiz olur mu? Olmaz, kuşların bile eşi var bu âlemde” (Tunç, 2023: 199). Kadın içinde bulunduğu durumdan sürekli olarak mahalledekilerin girişimlerin savuşturmaktan sıkılır. “Akılca durgun olmadığını gizlemekten vazgeçmiş bir yüzle, evlenmeyi düşünmüyorum diyordu çünkü. Aptal rolü yapmaktan sıkılmıştı” (Tunç, 2023: 199). Kendilerini dinlemeyen ve canının istediği gibi davranan kadın komşularını öfkelenendirir. “Çok öfkeleniyorlardı, kendilerini kaybediyorlardı öfkeden. Ağızlarına geleni söylüyorlardı. Çürü o zaman yalnız başına diyorlardı, bu deve gibi boyla bu çiroz gibi kurulukla seni alan çıkmaz zaten” (Tunç, 2023: 199). Kadına sözlerini geçirememeleri karşısında yaşadıkları hayal kırıklığı sonucu öfkelerini yine kadının bedenine yöneltirler ve çirkinliğini dillendirerek kimsenin onu beğenmeyeceğini söylerler. Goffman (2014: 89), çirkinliğin sosyal ortamlarda odaklanılan bir damga olduğuna dikkat çeker. “Akılca durgun olmadığını kabul etmek istemiyorlardı. Hayır olamaz, bu kuru kız bunca zaman bizi aptal yerine koymuş olamaz, bir akıl vereni var. İllaki. Olmalı! Ona acımaktan vazgeçmişlerdi, nefret ediyorlardı şimdi” (Tunç, 2023: 199). Kadın bu durumu umursamaz. Kendini komşularına iyi davranmak zorunda hissetmez ve onların kendisi hakkında kötü şeyler söylediklerini tahmin eder.

Kişinin fiili kimliği ile varsayılan kimliği arasında uyumsuzluk olabilir. “Bu uyumsuzluğun farkına varıldığında veya bu uyumsuzluk aşıkârsa söz konusu bireyin toplumsal kimliği örselenir; söz konusu uyumsuzluk onu hem toplumdan hem de kendisinden koparma yönünde bir etkide bulunur ve böylece itibarsızlaştırılmış bir kişi olarak, kabul görmediği bir dünya-

ya göğüs girmek durumunda kalır” (Goffman, 2014: 51). Romanda kadının fiili kimliği ile varsayılan kimliği arasındaki uyuşmazlığın ev ve evlilik meselelerinde görünür olmasından sonra yıllarca üzerinde taşıdığı tüm damgaları geride bırakarak fiili kimliğini bulmak üzere bir yolculuğa çıkmaya karar verdiği görülür. Kırk yaşında dünyanın sonuna gitmek üzere yola çıkan kadının acelesi vardır. “Yaşadığı hayat kadar yaşarsa harika olur. İçinin ağladığı bir kırk yıldan sonra içinin güldüğü bir kırk yıl” (Tunç, 2023: 215). Kadının kırk yıl boyunca benimsediği sessizlik, çaresizlik, güçsüzlük, fedakârlık ve ev işine dair sorumluluklar onun âdeta yaşamasına engel olmuş, ailesine bakım vermeyi kendisinin başlıca sorumluluğu sayan kadın hayatı bir seyirci olarak dışarıdan izlemiştir. Bunun yanı sıra bedeni sebebiyle damgalanmış, kendisine atfedilen aptallığa uygun davranmak zorunda olduğunu hissetmiş, aile fertlerinin kaybı neticesinde ise kendisi hakkında yeniden düşünmeye başlamıştır. Yapılan araştırmalarda kadınların dil repertuarında “kendine güven”in nadiren yer alan bir sözcük olduğu görülmektedir. Ayrıca “kendini geliştirme”, “kendini güçlü hissetme”, “değerli bulma” gibi sözcüklerin kadınlar tarafından kullanımına da az rastlanmaktadır (Kümbetoğlu, 2016: 53). Kadın, hayatı boyunca bedeni sebebiyle kendine vurulan tüm damgaları geride bırakarak kendine çizdiği yeni yolda tüm bu sözcükleri kendi yaşamına dâhil ederek kullanmaya başlar. Arjantin’e gitmeye, dünyanın sonunu görmeye karar veren kadın, bu karar neticesinde daha özgür hisseder. Özgürlük arzusu kadının kırk yıllık yaşamını geride bırakarak yepyeni bir yaşama başlamasına fırsat verir. Yaşamı boyunca diğer insanlar tarafından “kuru kız” olarak adlandırılarak dış görünüşü aracılığıyla damgalanan kadın, ilk kez Arjantin’deki sosyal çevresi tarafından kişiliği aracılığıyla onay ve kabul görür. Arjantin’deki pansiyoncu kadının, onun “çok dürüst bir kadın” olduğunu ve sık sık “ona saygı duyduğunu” söylemesi (Tunç, 2023: 17), kadının ilk defa diğer insanların gözünden bedenine bakılmaksızın görülmesine karşılık gelir. “İspanyolcayı anlamak delice mutlu ediyor onu, kendini tam bir insan, eksiksiz bir insan, boyu kilosu normal, eli yüzü düzgün bir kadın gibi hissediyor” (Tunç, 2023: 17). Beden, insanın dış dünyayla kurduğu ilişkide çok önemli bir yere sahiptir. Hayatı boyunca çevresi tarafından çirkin olarak nitelenen kadının bu düşünceleri içselleştirdiği, kendini başkalarının gözünden görerek ona verilen konumu kanıksadığı görülür. İnsanın temel varoluşsal ihtiyaçlarından olan değer görme duygusunun, ilk kez Arjantin’de kadının kendi benliğine verilen değer sayesinde karşılandığı görülür, Miguel onunla evlenmek ister. “Ama çok zayıfım diyor Miguel’e. Ne olmuş, ben de çok şişmanım diyor Miguel, sarılıyor” (Tunç, 2023: 19). Bedene dair damgaları dışarıda bırakan söz konusu yeni bakış, kadının kendisine ve dünyaya başka bir gözle bakmasını mümkün hâle getirir. Modern görme rejimi, kişilerin kendilerini ve başkalarını sadece görünür dünya içindeki hallerinden ibaretmiş gibi görmelerine sebep olarak bedenleri kategorik olarak ayırır. Bu “despotik” görme biçimi “yaşlı, genç, şişman, güzel, çirkin” gibi tanımlamalarla seslendirilerek kişilerin “özniteliklerini” görünmez hâle getirir (Hakverdi, 2021). Romanın sonun gelindiğinde, kadının yeni yaşamında bedenle ilgili despotik görme biçimini ve damgaları yansıtacak tüm tanımlamaların dışına çıkarak yeni bir yaşam imkânına kavuştuğu ve ilk kez benliğiyle değer gördüğü bir yaşamı deneyimleme fırsatını yakaladığı görülür.

Sonuç

Beden, insanların toplum tarafından nasıl görüleceği üzerinde doğrudan etkili olan bir formdur. Modern toplumların herkesi ve her şeyi kategorize eden yapısı romanda, roman başkışısının “kuru kız” olarak damgalanan bedeni ile ilgili yapılan sınıflandırma aracılığıyla görünür olur. *Kuru Kız*’da kadının, idealize edilen beden ölçülerine ve güzellik standartlarına uygun olmayan bedeni sebebiyle hem özel hem kamusal alanda ayrımcılığa ve hakarete maruz kaldığı görülmektedir. Romanda kadının aşırı uzun ve aşırı zayıf olması bedenini kırılğan hâle getirir. Toplum tarafından bedeni aracılığıyla görünür hale getirilen kadın, bedenindeki ideal standartlara uygun olmayan ölçüleri, kişiliğinin bir parçası olarak deneyimlemek zorunda bırakılır. Romanda ideal beden oranlarına sahip olmayan kadının söz konusu bedensel özelliği, toplum tarafından zihinsel faaliyetleri için bir ön koşul olarak kabul edilerek kadının aptal olarak etiketlenmesine sebep olur. Damgalı bireyin çevresi tarafından nasıl tanımlandığı ya da çevresi tarafından kendisine atfedilen kimlik onun dış dünyaya duyduğu güven üzerinde doğrudan etkilidir. “Kuru kız” olarak damgalanan kadın, söz konusu damgayı uzun yıllar boyunca üzerinde taşıyor ve kendisine atfedilen aptallığı performansa dönüştürür. Hâlbuki kadın, insanları iyi analiz edebilme becerisine sahip, dünyayı merak eden, teknolojik gelişmeleri takip eden ve kullanan akıllı biridir. Bedensel damgasını ömrünün ilk kırk yıllık döneminde sabırla üzerinde taşıyan kadın, ailesindeki tüm bireylerin ölmesinden sonra artık damgasının dayattığı yaşamdan kurtulmak üzere harekete geçer. Büyük bir değişimi beraberinde getiren yeni yaşamında “kırılğan”, “damgalı” ve “çirkin” addedilen bedeni aracılığıyla değil; kişiliğiyle değer gördüğü bir alan yaratma fırsatına kavuşarak özgürleşir.

Araştırma ve yayın etiği beyanı: Bu makale tamamıyla özgün bir araştırma olarak planlanmış, yürütülmüş ve sonuçları ile raporlaştırıldıktan sonra ilgili dergiye gönderilmiştir. Araştırma herhangi bir sempozyum, kongre vb. sunulmamış ya da başka bir dergiye değerlendirilmek üzere gönderilmemiştir.

Research and Publication Ethics Statement: This is a research article, containing original data, and it has not been previously published or submitted to any other outlet for publication. The author followed ethical principles and rules during the research process. In the study, informed consent was obtained from volunteer participants and the privacy of the participants was protected.

Yazarların katkı düzeyleri: Makale tek yazarlıdır.

Contribution Rates of Authors to the Article: The article is single-authored.

Etik komite onayı: Çalışmada etik kurul iznine gerek yoktur.

Ethics committee approval: Ethics committee approval is not required for the study.

Finansal destek: Çalışmada finansal destek alınmamıştır.

Support Statement (Optional): No financial support was received for the study.

Çıkar çatışması: Çalışmada potansiyel çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Conflict of Interest: There is no conflict of interest between the authors of this article.

Kaynakça

- Berger, J. (2011). *Görme biçimleri* (Y. Salman, Çev.) Metis.
- Bilgin, R. (2016). Geleneksel ve modern toplumlarda kadın bedeni ve cinselliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26 (1), 219-243.
- Corbin, A. (2022). Giriş. (A. Corbin, J. J. Courtine & Vigarello, G. Ed.) *Bedenin tarihi 2 Fransız devriminden büyük savaşa* (ss. 9-12) (O. Türkay, Çev) Alfa.
- Corbin, A., Courtine J. J. & Vigarello G. (2021). Bedenin tarihi'ne önsöz (A. Corbin, J. J. Courtine & Vigarello, G. Ed.). *Bedenin tarihi rönesans'tan aydınlanmaya* (9-16) (S. Özen, Çev.) Alfa.
- Çopuroğlu, M. (2023). Yaşlılık, dönüşen beden ve kimlik halleri. *Hürriyet Gösteri*, 341, 54-55.
- Dursun, Ç. (2001). *TV haberlerinde ideoloji*. İmge.
- Hakverdi, G. (2021, Eylül 23). Öteki ile aynı hizaya gelebilmek. *1+1 Express*. <https://birartibir.org/oteki-ile-ayni-hizaya-gelebilmek/>
- Hakverdi, G. (2022). *Vulnus kırılganlık üzerine*. Metis.
- İnceoğlu, Y. & Kar, A. (2016). Önsöz (Y. İnceoğlu & Kar, A. Ed.), *Kadın ve Beden* (11-15) Ayrıntı.
- İnceoğlu, Y. & Kar, A. (2016). Yeni güzellik ikonları: insan bedeninin özgürlüğü mü, mahkûmiyeti mi (Y. İnceoğlu & Kar, A. Ed.) *Kadın ve beden* (71-100) Ayrıntı.
- Kanter, B. (2019). *Kurmaca bedenler Türk romanında bir söylem biçimi olarak beden (1923-1980)* Kesit.
- Kesim, S. & Kar, A. (2016). Plastik cerrahi, 'tanrım beni baştan yarat!..' metaforunu mümkün kılabilir mi? (Y. İnceoğlu & Kar A. Ed.) *Kadın ve beden* (189-217) Ayrıntı.
- Köse, H. (2011). Tüketim toplumunda bir "sosyal beden" kurgusu olarak kadın. *Selçuk İletişim*, 6 (4), 76-89.
- Kümbetoğlu, B. (2016). Değersizleştirme: kadın bedeninin maruz kaldığı şiddet (Y. İnceoğlu & Kar, A. Ed.) *Kadın ve beden* (43-69) Ayrıntı.
- Küntay, E. (2016). Beden şiddet- özbenlik değerlendirmeleri ve toplumbilimsel bir analiz (Y. İnceoğlu & Kar, A. Ed.) *Kadın ve beden* (19-42) Ayrıntı.
- Tunç, A. (2023). *Kuru kız*. Can.
- User, İ. (2016). Biyoteknolojiler ve kadın bedeni (Y. İnceoğlu & Kar, A. Ed.) *Kadın ve beden* (145-188) Ayrıntı.

Bu eser Creative Commons Atıf 4.0 Uluslararası Lisansı ile lisanslanmıştır.

(This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License).